Digitized by the Internet Archive
in 2010 with funding from
University of Toronto

http://www.archive.org/details/quaestionesdedia00renn

QUAESTIONES

DE

DIALECTO ANTIQUIORIS GRAECORUM POESIS ELEGIACAE ET IAMBICAE.

DISSERTATIO PHILOLOGICA

QUAM

AD SUMMOS IN PHILOSOPHIA HONORES

AB

AMPLISSIMO PHILOSOPHORUM ORDINE

IN

UNIVERSITATE LIPSIENSI

RITE IMPETRANDOS

SCRIPSIT

JOANNES GOTTHOLDUS RENNER

DRESDENSIS.

LIPSIAE

TYPIS MELZERI.

MDCCCLXVIII.

QUAESTIONES

DE

DIALECTO ANTIQUIORIS GRAECORUM POESIS ELEGIACAE ET IAMBICAE

SCRIPSIT

JOANNES GOTTHOLDUS RENNER

DRESDENSIS.

Antiquioris Graecorum poësis elegiacae et iambicae reliquias — Callini intellego, Tyrtaei, Mimnermi, Solonis, Phocylidis, Xenophanis, Theognidis atque Archilochi, Simonidis Amorgini, Hipponactis, Anani — quae nunc a Bergkio collectae sunt[1]), accurate inspicientem non fugiet, quanta ubique sit inconstantia et varietas dialecti. Itaque si quis ex eis, quae tradita sunt, crisi severiore non adhibita dialectum poëtarum componere vellet, is efficeret speciem Proteo simillimam. Quod non est, cur miremur, cum reputamus, qua temporum iniquitate haec fragmenta ad nostram aetatem pervenerint. Librarios enim scriptorum opera describentes, cum assueti essent, qua illi uterentur dialecto (Attica vel vulgari), huic saepissime accommodasse verisimile est locos poëtarum allatos, vel neglegentia perducti vel quod non diligenter versati in Graecae linguae dialectis formas, quae in poëtarum versibus apparerent, scriptorum dicendi rationi repugnare putabant. Alii facile fieri poterat ut linguae epicae analogia decepti formas genuinas removerent, id quod maxime in iambographorum reliquiis valet. Haud raro autem vel scriptores ipsi, praesertim cum poëtarum loci plerumque tam exigui ambitus essent, quos facile possent ex memoria afferre, solam verborum sententiam, non dialectum respexisse videntur. Denique minime neglegendum est, quod multo plurima fragmenta

[1]) Poëtae lyrici Graeci, tertiis curis recensuit Theodorus Bergk. Pars II. poëtas elegiacos et iambographos continens. Lipsiae, in aedibus Teubneri 1866. — Poëtarum quinti saeculi fragmenta, propterea quod nimis exigua sunt et ubique fere Atticam dialectum praebent, consulto ab his quaestionibus exclusi.

a scriptoribus recentioris demum temporis tradita sunt, quos interdum eiusdem cuius librarios inscitiae arguere nemo dubitabit.

Ac verisimile quidem esse poëtarum dialectum, qualis tradita est, magnas corruptelas traxisse, satis demonstratum videtur. Omnino ne potuisse quidem poëtas eiusmodo dialecto multiformi uti, nunc probare studebimus. Qua in re efficienda egregium ducem sequi licet. Praeclare enim Henricus Ludolfus Ahrens docuit[2]) poëtas lyricos non ad arbitrium modo ex hac modo ex illa dialecto formas hausisse, sed semper certam secutos esse rationem, quae in poësis, quod excolebant, genere posita esset. Haec ergo, quantum ad poëtas elegiacos et iambographos pertinet, ante omnia mihi breviter exponenda erit.

Quoniam metrum elegiacum ab heroïco originem traxit, ita ut tantum in altero quoque hexametro tertii et sexti pedis thesis exstingueretur, consentaneum est elegorum dialectum in universum quidem similem esse epicae. Sed tamen argumentum mutatum etiam dialectum paullo diversam postulabat. Cum enim carminibus Homericis res ab heroïbus ultima antiquitate praeclare gestae celebrentur, cum argumento optime congruit, quod dialectus principalis, quae est Ionica, copia formarum temperatur vel ex antiquo tempore solum in poëtarum collegiis traditarum vel ex variis dialectis petitarum, quae sermoni gravitatem et granditatem quandam tribuant. Alia vero ratio conspicua est in carmine elegiaco, quo poëta hominum animos in se ipsum et suam aetatem convertit, cum res persequatur et secundas et adversas, quibus vel eius civitas vel ipse solus afficiatur. A talibus argumentis quantopere formae nimis obsoletae et omnino nimia formarum varietas abhorrebat! Immo potius res ferebat, ut patria poëtae dialectus paullulum quasi perluceret.

2) in dissertatione inscripta: „Ueber die Mischung der Dialekte in der griechischen Lyrik", quae legitur pag. 55—80 actorum conventus philologorum Germaniae XIII, edd. Gottingae 1853.

Itaque Ionici poëtae Callinus, Mimnermus, Phocylides. Xenophanes severiore (sive recentiore) Ionismo quam Homerus usi sunt; similiter Solon, qui Ionicos poëtas secutus est, Atticismo illorum dialectum temperavit; qua in re non neglegendum est iam ab origine inter Atthidem et Iadem summam intercessisse similitudinem. Hoc iam veteres scriptores viderunt, cf. Strabonis VIII. p. 333: *τούτων δ'αὐτῶν τεττάρων οὐσῶν τὴν μὲν Ἰάδα τῇ παλαιᾷ Ἀτθίδι τὴν αὐτὴν φαμὲν (καὶ γὰρ Ἴωνες ἐκαλοῦντο οἱ τότε Ἀττικοὶ καὶ ἐκεῖθέν εἰσιν οἱ τὴν Ἀσίαν ἐποικήσαντες Ἴωνες καὶ χρησάμενοι τῇ νῦν λεγομένῃ γλώττῃ Ἰάδι)*, Galeni Tom. V, p. 525, quin etiam Homerum ipsum natione fuisse Atheniensem Aristarchus statuit[3]). Tyrtaeo vero et Theognidi, quanquam se non prorsus abstinuerunt a formis quae Doricae dialecto propriae erant, tamen cum haec nimium ab epica et elegiaca discreparet, elucet cautissime agendum fuisse. Quod in embateriis Tyrtaeus puro, ut videtur, Dorismo utitur, in ipsa illorum carminum natura positum est, quae ab adolescentibus Lacedaemoniis canerentur atque in terra Laconica maxime excolerentur.

Quae de elegiacis Ionicis potissimum diximus, multo magis valent in poësi iambica, quae neque cum originem neque cum argumenta tractata spectas, commune quidquam habet cum epica. Iambi enim peculiari modo praeter hexametros a gente Ionica, ut ita dicam, procreati sunt et ab Archilocho ut videtur primo ad artem redacti. Praecipue eis utitur poëta, convenienter eorum origini, ad vitia et peccata hominum ac quaecunque sibi displicent salis acerbitate cavillanda et deridenda vel omnino iudicio examinanda. Quam longe ab his rebus absit gravitas illa Homerica, manifestum est. Minime igitur iambographis licebat fusiore illo genere dicendi uti, quod ne elegiaci quidem prorsus deseruerunt, nec lingua ex obsoletis et variarum dialectorum formis composita, qualis nunquam in vitae co-

3) M. Seugebuschi dissertatio Homerica prior, p. 31.

tidianae usum recepta erat, sed tantum puro Ionismo. Optimam analogiam praebet comoedia Attica. — Paullo aliam rationem in trochaeis observatam videmus, qui cum eorum propriam naturam ingeniumque respicimus, medium quendam locum tenent inter elegos et iambos. Trochaei enim, in quibus ab arsi ad thesin descenditur, non tali quo iambi impetu incedunt: uxores quasi sunt virilium iamborum. Quapropter non mirandum est, quod dialecto Ionum populari in his vestigia epicae linguae lenissime impressa sunt. — In epodis poëtae etiam maiore licentia usi esse videntur.

Solonem, cum iambos primus ex Ionia in terram Atticam introduceret, consentaneum est, ut in elegiis epicae (elegiacae) dialecto, sic in illis Ionicae Atticam intexuisse. — Ceterum de formis nonnullis, quae apud iambographos propter metrum exceptionem patiuntur, infra dicetur.

Ex eis, quae hucusque disseruimus, sequitur, ut ubicunque reperiuntur quae his legibus respondeant formae, hae genuinae sint habendae atque ad earum analogiam ceterae quae repugnent emendandae. Neque in eo offendi licet, quod saepissime haec ratio etiam ibi ingredienda est, ubi quae ex nostra sententia formae genuinae sunt, numero non superant subditicias, vel etiam eis inferiores sunt, cum in universum talem crisin, quae numerum locorum ad calculos vocet, constanter adhiberi non oporteat nisi in scriptoribus, quorum opera vel omnia vel magnam saltem partem servata sint, non in fragmentis quae plerumque nec magni ambitus sint nec multa.

In restituendis reliquiis Theognideis magno quidem impedimento est, quod aliorum poëtarum fragmenta cum vere Theognideis confusa sunt. Sed tamen hoc pro certo haberi licet[4]) hac sylloge praeter multo pluria carmina Theognidea veterum tantum poëtarum monumenta contineri. Praeterea autem, ut taceam de eis, quae iam scriptorum testimoniis ceteris elegiacis tributa sunt, procul dubio recte

4) Bergk. ad vss. 467 sqq.

a Bergkio Mimnermo ascribuntur: vss. 527—8, 567—70, 877—8, 939—42, 983—8, 1007—12, 1063—70, 1129—32, ac 1055—8 (probata Bergki coniectura), non solum quia maxime abhorrent a poësis vere Theognideae ingenio, optime congruunt cum Mimnermi poësi, sed etiam quia nuper Fridericus Nietzsche[5]) optime demonstrasse mihi videtur eum, qui hanc syllogen instituit, poëtae Dorico inserendis versibus, qui eius moribus vehementer repugnarent, infamiam movere voluisse. Utrum autem omnes illi versus 1231 sqq. qui inscripti sunt *μοῦσα παιδιζὶ* (a me nota *mp* signati), exceptis vss. 1253—4 qui ut fortasse etiam 1255—6 Solonis sunt, Mimnermo tribuendi sint, ea quae est Nietzschi sententia, an potius alii poëtae, in dubio relinquo. Mihi quidem a Mimnermi ingenio, quale apparet in fragmentis veterum testimonio ei ascriptis, nimis alieni videntur. Sed tamen Ionici alicuius poëtae certe sunt. — In relicuis versibus hanc rationem ingressus sum, ut omnes pro vere Theognideis haberem; aliter enim nihil fere profici videbam. Ceterum licet nonnullos versus — et certe factum est — Dorico poëtae falso ascripserim, qui proprie Ionici poëtae vel Solonis Atheniensis essent, hoc, ut in fine totius disputationis docebo, parvi momenti est.

Ne tamen putes, cum in his quaestionibus elegiacorum reliquias una cum fragmentis iambicis comprehenderim, me nimis diversa tractasse, monere satis est, saepe utrumque poësis genus ab uno eodemque poëta excultum esse[6]) et dialectos multa communia habere. Conferas maxime quae de trochaeis et epodis diximus.

Ut de recentiore lade recte iudicare possem, omnes scriptores Ionici, qui usque ad quinti saeculi finem fere vixerunt, mihi inspiciendi erant.

Itaque usus sum fragmentis veterum historicorum

5) in egregia dissertatione, cuius titulus est: „Zur Geschichte der Theognideischen Spruchsammlung“ Mus. Rhenan. vol. XXII, p. 161 sqq.

6) Etiam Simonidem Suidas et Eudocia carmen elegiacum composuisse testantur. De Xenophane conferas Diog. La. IX, 2, 18.

(maxime Hecataei Milesii, Pherecydis Lerii, Ionis Chii) et philosophorum (potissimum Anaxagorae Clazomenii, Diogenis Apollonitae, Melissi Samii, Heracliti Ephesii, Democriti Abderitae), quorum illa continentur in I et II volumine editionis quae inscripta est: „fragmenta historicorum Graec., notis et prolegg. illustr. C. et Th. Muelleri, Par. 1842—51 (4 Voll.)“, haec in editione cuius titulus est: „fragmenta philosophorum Graec. colleg., recens., vert., annott. et prolegg. illustr., indd. instr. F. S. A. Mullachius. Poëseos philosophicae caeterorumque ante Socr. philosophorum quae supersunt. Par. 1860.“ Utraque tamen cum ipsa magnam partem depravata sint atque in linguam Atticam conversa, ita tantum respicere licet, si quae vestigia purae dialecti servarunt.

Quod ad Herodoti dialectum attinet, nitor C. L. Struvi quaestionum de dialecto Herodoti speciminibus III edd. Regimonti 1828—30 (in opusculorum vol. II.), G. Dindorfi dissertatione de dial. Her. quae legitur in editione ab eo curata Parisiis 1844 (insunt etiam Ctesiae fragm. illustr. a C. Muellero), Lhardyi et Abichti quaestionibus infra allatis, maxime autem Bredovi „quaestionum de dial. Her. libris IV. ed. Lipsiae 1846“; quanquam ei non temere fides habenda est, quia non multum curat singulorum librorum auctoritatem atque haud raro quaestiones ambiguas diiudicare studet solo eorum numero in calculos vocato.

Hippocratis scriptorum genuina sola a me adhibita sunt: a) *Κωακαὶ προγνώσεις* (haec signavi nota C) b) *ἐπιδημιῶν τὸ πρῶτον* (EI)[7]) c) *ἐπιδημιῶν τὸ τρίτον* (EIII) [7]) d) *περὶ ἀέρων ὑδάτων τόπων* (AAL) e) *περὶ διαίτης ὀξέων* (VA) f) *περὶ τῶν ἐν κεφαλῇ τραυμάτων* (CV), quae continentur in volumine I optimae editionis quae inscripta est: „Hippocratis et aliorum medicorum veterum reliquiae, ed. Franciscus Zacharias Ermerins, Traiectis ad Rhenum 1859—65 3 Voll.)“ Neque haec quidem in omnibus rebus norma

7) hos libros modo secundum paginas citari licet.

purae Iadis ad quam poëtarum fragmenta emendemus, haberi possunt, quoniam multa insunt a recentioribus medicis interpolata. Accedit, quod non est dubium, quin Hippocratis dialecto, i. e. Iadi mitiori, multa cum vetere Atthide communia sint.

Praeterea ex titulis Ionicis, quorum numerum valde exiguum esse vehementer dolendum est, emendandis poëtis salutem afferre studui. Quanquam plerique cum recentiore demum tempore exarati sint, multa linguae vulgaris vestigia prae se ferunt. Quocirca nobis non quaerendum erat, quidnam omnino praeberent, sed potius quid genuinae Iadis servassent.

Inter hos primum locum obtinet titulus Milesius Corp. Inscript. Graec. nr. 39 (Boeckhius non recte versus esse putabat), qui secundum A. Kirchhoffium pag. 24 libri inscr.: „Studien zur Geschichte des griechischen Alphabets, 2. Auflage, Berlin 1867“ sic restituendus videtur: [Ἑρ]μη|σιάναξ ἡμ|έας ἀνέθηκεν [ὁ Ἀ|π]ολ[ων]ίδεω τὠπ|όλ-λωνι; pertinet ad Ol. 60.

Sigeus Corp. I. 8, cuius inscriptio superior Ionica est, inferior Attica. Boeckhius (vol. I. pag. 19) „inscriptiones has“, inquit, „in earum refero classem, quae falsam antiquitatis speciem prae se ferunt, easque hoc, quo posui loco, nonnisi ductuum priscorum et pristinae auctoritatis causa retineo.“ Eodem auctore propius accedit ad Aristotelis aetatem quam ad Aristarchcorum. Kirchhoffius vero p. 18 sqq. demonstravit eum exaratum esse Pisistratidarum tempore vel brevi post, sine dubio ante Ol. 70.

Teïus 3044 sive „dirae Teïae“, optimus titulus, qui Boeckhio post pestem, quae initio belli Peloponnesiaci grassata est, vel post paullo antiquiorem, quae Lemnum et alia loca invaserat, exaratus videtur, rectius Kirchhoffio p. 13: Ol. 76—77.

Halicarnassius, qui nuper a Newtone[8]) repertus

8) Cuius praestantissimo libro inscr.: „A history of discoveries

est, accurate editus et explicatus atque intra annos 460—450 a. Chr. n. positus ab Hermanno Sauppio[9]). Kirchhoffius p. 10 posuit eum in Ol. 81.

Ephesius C. I. 2953, qui Kirchhoffio auctore p. 12 est ex initio periodi Ol. 82—104, fortasse paullo antiquior quam Halicarn. At vir doctus tantum propter signum :, quod verbis interpositum est, titulum tam antiquum habet. Equidem cum ibi iam contracta forma ἐπάρῃ (scil. ἠν) appareat, credo eum ad mediam periodum pertinere. Signum illud appositum videtur, cum titulus sit tabella auguralis.

Amphipolitanus 2008 in medio fere saeculo quarto Demosthenis tempore scriptus. Accuratius editus est ab Hermanno Sauppio in programmate inscr.: „Jahresbericht über das Wilhelm Ernstische Gymnasium zu Weimar von Ostern 1846 bis Ostern 1847, erstattet von dem Director H. Sauppe. Mit einer Abhandlung desselben: Inscriptiones macedonicae quatuor", pag. 19 sq.

Mylasensis 2691 intra annos 400—350 Artaxerxe II et III regibus exaratus, in quo dialectus Carica expressa reperitur.

Thasius 2161 („Thasii sunt Iones ex Paro"), in quo satis multa vestigia dialecti Ionicae exstant praeter vulgares formas.

Olynthiacus editus a Sauppio l. c. pag. 15 sqq. II.; pertinet ad initium quarti saeculi.

Mycalensis C. I. 2909. Iam plura vulgaris linguae vestigia continet aeque ac

Trallianus 2919 „qui aut usque ad 351 a. Chr. n. scriptus est aut ex antiquiore transscriptus vel fictus."

---

at Halicarnassus, Cnidus and Branchidae, London 1862. 1863, cum bibliotheca universitatis Lipsiensis primum tantum volumen suppeditet, uti mihi non licuit.

9) Nachrichten von der G. A. Universität und der Königl. Gesellschaft der Wissenschaften zu Göttingen. No. 17. Septbr. 2. 1863 pag. 303 ff. „Inschrift von Halicarnassus."

Inscriptionum Sarmatiae, cuius civitates Graecae maximam partem Ionicae erant originis:

vetustiores Bosporanae („Panticapaei et Phanagoriae et in vicinia, hoc est in Milesiorum et Teïorum coloniis"): 2104. 2108. 2117—2119, quae in altero dimidio saeculi quarti a. Chr. n. exaratae sunt,

recentiores Olbianae („Olbia colonia est Milesiorum"): 2058. 2059. 2067. 2070—74. 2076. 2081, quae secundum vel primum saeculum a. Chr. n. non superare videntur.

Reliqui tituli Ionici vel nullius fere momenti erant, ita ut omitti possent, vel tam pauca commemoratu digna exhibent, quos infra occasione data nominari satis habeam.

Valde dolendum est, quod grammatici nobis nullum fere auxilium ferunt, quia epicam dialectum potissimum respiciunt aut hanc et recentiorem ladem confundunt, aut etiam qui prae ceteris sapere videntur, recentissimam dialectum intellegunt, atque omnino poëtas Ionicos admodum raro commemorant. Pauca testimonia quae adhibere licuit, commodius infra suis locis afferentur.

Solonis dialecti instaurandae causa contuli titulos Atticae antiquissimos, quos infra ubi res postulat, enumerabo.

In poëtarum Doricorum dialecto restituenda magnopere adiutus sum praeclaro Ahrensi libro de dialecto Dorica sive de Graecae linguae dialectis libro II., ed. Gottingae a. 1843, et inscriptionibus Megarensibus nr. 1327—1339 ephemeridis archaeolog. 1853 pag. 804 sqq., quae pertinent ad aetatem Demetri Antigoni.

DE CONSONANTIBUS.

§ 1.

De digammatis vestigiis.

Iam apud Homerum non vivi, quod dicitur, digammatis usum agnoscendum esse, recte perspexerunt G. Curtius et qui eius sententiam amplexi sunt A. Leskien et E. Windisch[1]). Hoc enim maxime inde apparet, quod digammatis vis in eisdem vocibus modo servata modo neglecta est, vel in eodem carmine. Ubicunque igitur ex hiatu admisso vel ex syllabarum finis brevium productione digammatis vestigia apparere videntur, statuendum est Homeridas antiquioris temporis consuetudinem secutos esse, qualis etiam tunc in carminibus memoria traditis conspicua erat. Ubi contra digamma prorsus neglegitur, recentioris, quo Ilias et Odyssea conditae sunt, temporis usum comparere existima. Ex his satis elucet, quanto minus quo tempore Iones, et elegiaci et iamborum scriptores, et Solon carmina composuerunt, consona spirans pronuntiata sit. Obstare videtur huic sententiae, quod reperitur in titulo Naxio C. I. 10, qui scriptus est exeunte saeculo sexto, ineunte quinto, forma *AFYTO* (*αὐτοῦ*). At optime Kirchhoffius „Studien" p. 61 sqq. eam in suspitionem vocavit. Grammaticorum igitur testimoniis: Tryphon. *πάθ. λέξ.* §. 11. Mus. crit. Cant. T. I. p. 34: *προσίθεται δὲ καὶ τὸ δίγαμμα παρά τε Ἴωσι καὶ Δωριεῦσι*

1) De hymnis Homericis maioribus scr. Ernestus Windisch Lipsiae 1867. pag. 2 sq.

καὶ Λάζωσιν, οἷον ἄναξ Ϝάναξ, Ἑλένα Ϝελένα, cf. Priscian. I p. 13 nihil tribuendum esse, vix est quod moneam. Quid? quod in multis vocabulis, in quibus eius vestigia ab Homeridis retenta sunt, ab illis exstincta sint, cf. *ἄσιν* Mimnermi fr. 9, 1. Simon. 7, 74; *ἀστός* Archil. eleg. 9, 1. Solon. eleg. 10, 1; *ἔτος* Sol. 27 (Tyrtae. 5, 4). Sim. 1, 8 etc.; *Ἑσπερίδες* Mimn. 12, 8, etc. Quid? quod tantum eadem vocabula atque in carminibus Homericis digammatis olim pronuntiati vestigia servarunt, idque saepissime in eisdem formulis, num negabis poëtas illos Homerum imitatos esse? Quid? quod ne in eisdem quidem vocibus constanter digammatis vestigia remanserunt, sed multo saepius prorsus evanuerunt? Quid? quod in poëtarum reliquiis consonae exstinctae vim vel angustioribus finibus quam apud Homerum circumscriptam videmus? Nusquam enim breves, quae in consonam desinant syllabae ante voces digammate olim instructas producuntur. Atque etiam, ubi quodammodo antiquior consuetudo resedit, saepe caesura excusatur.

Prorsus eadem est ratio Tyrtaei elegiarum. Unde apparet eum vestigiis elegiacorum Ionicorum ingressum esse, non antiquioris Laconum dialecti, quae digamma retinebat, cum in Iade et Atthide iam diu evanuisset.

Aliam tamen rationem Theognis observasse videtur, quippe qui digammatis vestigia etiam in vocibus *ἴον* vs. 250: *δῶρα ἰοστεφάνου* et *ἴδιος* vs. 440: *αὐτοῦ ἰδίου* [2]) praebeat, ubi ne apud Homerum quidem servata sint. Homeri (ed. I. Bekker.) ε 72 enim: *λειμῶνες μαλακοὶ ἴου ἠδὲ σελίνου* ‖ et *Λ* 298: *ἥ τε καθαλλομένη ἰοειδέα πόντιον ὄρνει*, ubi Bekkerus digamma posuit, et *δ* 314: *δίμων ἰ ἴδιον* caesura sufficit ad hiatum defendendum. Cum vero hymn. Hom. (ed. Baumeister.) in Ven. VI, 18 reperiatur *εἶδος θαυμάζοντες ἰοστεφάνου Κυθερείης* ‖ et Solon. 19, 4: *Κύπρις*

2) Arsi enim hiatus excusari non potest, cf. Ahrensi commentationem „de hiatu apud elegiacos Graecorum poëtas antiquiores", Philologi vol. III. pag. 223 sqq.

ἰοστέφανος, recte dicemus Theognidem cum illis ex communi fonte poësis epicae, nunc quidem non iam aperto, vocem ἰοσι έφανος hausisse, nisi quod hiatum quoque inde recepit. Eodem modo explicari potest hiatus, qui fit ante ἴδιος vocem.

Num tamen inde, quod reperitur scriptura εὐγεργεσίῃ in optimo codice A vss. 548 et 574, vs. 413 μέτ᾽ οἶνος in A, μέγ᾽ οἶνος in KO pro με οἶνος et 440 κίδιον in AKO pro ἰδίων, nobis concludere liceat ab ipso Theognide digamma litteram in his carminibus scriptam esse, quae Ahrensi et Bergki[1]) opinio esse videtur, admodum dubium est.

Quominus enim in Theognidis carminibus de vivo digammate cogitemus, impedimur eisdem fere causis, ex quibus ab elegiacis ceteris et iambographis id abiudicavimus. Nam in nonnullis stirpibus spirantis vestigia, quae apud Homerum exstant, iam non apparent, cf. ἄστυ vs. 785. 868. ἀστὸς 61. 191. 739. ἐρέει (ἐρεῖ) 22. 492. ὄψ 532. ἐλπίς 333[2]). Deinde in eisdem vocibus multo saepius prorsus neglecta quam servata est, cf. οἶνος et εἰπεῖν (ἔπος), quarum utraque uno solum loco excepto cum vocali antecedenti occurrit, contra prorsus deposuit pristinam speciem: illa vs. 261. 497. 879. 1039 etc. haec: 96. 414. 519; 16. 18. 20. 22. 87. 159. 307. 414. 755. 1168 (ἔπος). Deinde ex multis formulis apparet Theognidem quoque se ab Homeri imitatione non abstinuisse. Denique etiam apud hunc nulla exempla reperiuntur syllabae brevis ante vocalem digammate antiquitus instructam productae. Praeterea, quoniam Dorienses mitiore dialecti specie usi, quorum in numero Megarenses habentur, a quinto fere saeculo digamma prorsus abiecerunt[3]), non ut severior Doris postea in β mutarunt, dissimillimum est veri Theognidis tempore digamma in mediis vocabulis

1) in annotationibus ad hos versus.

2) ubi certe non opus est Bergki coniectura, cf. Ahr. l. c. pag. 227 sq.

3) Ahr. II. p. 396 et 414.

nondum pronuntiari desiisse. Nam semper consona illa spirans in media vocum sede multo prius quam in initio evanescere solet. Cum igitur in scriptura *εὐεργεσίη F* aperte subditicium habendum sit, monemur, ne omnino ceteris exemplis ullam fidem tribuamus.

Itaque dubitari non potest, quin Theognis poëtarum elegiacorum, quos secutus est, consuetudinem sibi ad imitandum proposuerit, nisi quod ante paucas alias voces eadem licentia prosodiaca uteretur, quam dialecti ἐpicae et elegiacae analogiae non repugnare intellegebat.

Ceterum autem, cum in hexametro etiam illud genus hiatus, quod sola incisione metrica nititur, haud frequens esse videamus[1]), cum in pentametro, qui „post hexametrum gravius incedentem properantiore quodam gradu uti videatur", hiatus nisi ante vocabula digammate olim instructa aut post quaedam vocabula[2]) non admittantur, omnino poëtas elegiacos, Theognide non excepto, hiatus fugere quam quaerere maluisse existima[3]).

Voces autem, utpote quae olim digamma in fronte habuerint, hiatum admittunt hae[4]):

ἄδε ἴν: Theogn. 52: *τῇδε ἄδοι*‖.

(ἀλίσκομαι: Theogn. 235:

Οὐδὲν ἔτι πρέπει ἡμιν, ἅτ' ἀνδράσι σωζομένοισιν,
ἀλλ' ὡς πάγχυ πόλει, Κύρνε, ἁλωσομένῃ.

1) Ahr. Philol. III. p. 227 sqq.

2) ibid. 230, coll. p. 226.

3) Inde satis elucet errasse Leutschium, qui ante *ἀνδάνειν* verbum, et certe etiam alia, ubicunque *ν ἐφελκυστικὸν* legitur, hoc abici voluerit (vide Bergki annot. ad vs. 44.): 44 *κακοῖσιν ἄδῃ*. 382. 802. 804. 24. Quid tandem, quaeso, omnino his mutationibus proficitur, quoniam ne ita quidem inconstantia tolli potest, cf. 226: *ἄπιστοι ἄδον*. 34: *ἵζε καὶ ἄνδανε τοῖς*. 732.

4) Quarum digamma iam ex Homeri consuetudine satis notum est, de harum origine nihil dicamus brevitatis studiosi. Eodem consilio hiatus, qui post arsin leguntur, asterisco notabimus Ahrensium secuti. Scripturae varietatem tantum ubi necessarium videtur, ascribam plerumque ipsis Bergki verbis usus.

Haec extrema tamen, cum aptam sententiam non praebeant, aperte corrupta sunt. Palmaria, ut aliorum coniecturas vix probandas omittamus, mihi esse videtur Bergki emendatio: *αὐλὸς πάγχυ πόλει, Κύρν' ἐν ἁλωσομένῃ.*)

ἄναξ: Arch. eleg. 1, 1: *Εἰμὶ δ' ἐγὼ θεράπων μὲν Ἐνυαλίοιο ἄνακτος* (Athen., *θεοῖο* Plutarch. (C *ἐνυαλιοῖς θεοῖς*) Themist.), conf. *Δ* 322: *ἀντίθεον θεράποντα Μολίονα τοῖο ἄνακτος*, alia ubi genetivus in *οιο* desinens (vel in *αο*) ante *ἄνακτος* in versus ultima sede legitur. Potest tamen etiam imitatio esse Hesiodi scut. 371: *καὶ Ἐνυαλίοιο ἄνακτος*‖. — Theogn. 1* *Ὦ ἄνα*, quod simillimum est locutioni *Ζεῦ ἄνα Γ* 351, *Π* 233, *ρ* 354. — Theogn. 5. 773: *Φοῖβε ἄναξ*, fortasse petitum est ex hymn. in Apoll. Pyth. II, 79. — Theogn. 987 (Mimn.): *αἵτε ἄνακτα φέρουσι* (A, *αἵ τ' ἀναφερ.* KO, *αἵ τε γὰρ ἄνδρα φ.* ceteri codd.). — Archil. tetram. 77, 1: *Διωνύσου ἄνακτος* (vide infra).

εἴκω: Theogn. 389* *χρημοσύνῃ εἴκων-*, conferas maxime: *K* 122: *οὔτ' ὄκνῳ εἴκων-*, *ξ* 157: *πενίῃ εἴκων.*

εἰπεῖν: Theogn. 177: *οὔτε τι εἰπεῖν*‖, simillima reperimus *Δ* 22, *Θ* 459: *οὐδέ τι εἶπεν*‖, *χ* 397: *ὄφρα τι εἴπῃ*‖ etc.

ἔργον: Tyrt. 5, 7: *πίονα ἔργα*, cf. *δ* 318. *M* 283. — Tyrt. 11, 27: *ἔρδων δ' ὄβριμα ἔργα —*, quod dictum videtur ad similitudinem *χ* 418: *ὀβριμοεργόν*‖. — Sol. 13, 21: *δημώσας καλὰ ἔργα —*‖, cf. *κακὰ, θέσκελα, λοίγια, καρτερὰ ἔργα* et multa alia Homeri propria. — Sol. 13, 31: *ἦλυθε πάντως αἶτε καὶ ἄντια ἔργα τίνουσιν* optime olim coniecit Bergk pro *αὐτίκ' ἀναίτιοι* (quae nunc in contextum recepit displicent propter *ἔργα* vocem nimis universe dictam), cf. *ρ* 51. 60: *ἄντια ἔργα τελέσσῃ*‖*Ω* 213 — *ἢν τιτὰ ἔργα γένοιντο*‖. — Theogn. 733: — *σχέτλια ἔργα —*, cf. *ι* 295, *ξ* 83, *χ* 413. Hesiodi operum vs. 124. 238. 254. — Theogn. 1167 *ἐσθλὰ δὲ ἔργα*‖, cf. simillima *τάδε ἔργα*‖*χ* 49, *Θ* 9 etc., *δὲ ἔργον*‖ *B* 137, *Γ* 212, *χ* 179.

ἔρδω: Sol 13, 67. Theogn. 105. 955. 1263 (mp.) 1317, post secundam arsin, 573 post 1. a., 368. 1266: *εὖ ἔρδειν**.

Etiam Sim. 7, 80: *οὐδ' ἄν τιν' εὖ ἔρξειεν*; cf. praeter *E* 650: *εὖ ἔρξαντα* maxime composita *εὐεργεσίη, εὐεργής, εὐεργὸς* apud Homerum obvia.

ἴον, quocum propter digamma conferas Latinorum viola: Theogn. 250: *ἀγλαὰ Μουσάων δῶρα ἰοστεφάνων* [1]).

ἰδεῖν: Tyrt. 10, 26: *αἰσχρὰ τά γ' ὀφθαλμοῖς καὶ νεμεσητὰ ἰδεῖν* sic Frankius recte coniecit pro vulgata scriptura *νεμεσητόν*, quae nimis dura est. Cf. *A* 587 *Σ* 190. 135. *κ* 385: *ἐν ὀφθαλμοῖσι ἴδωμαι‖ἴδηαι‖ἰδέσθαι‖*.

οἶδα: Theogn. 159* *ἀγορᾶσθαι ἔπος μέγα· οἶδε γὰρ οὐδείς‖*. Cf. *E* 761: *ὃς οὔτινα οἶδε θέμιστα‖* ε 215: *χώεο· οἶδα καὶ αὐτός‖*. *O* 93 *Ω* 105. (propter caesuram conferas etiam: Theogn. 1085. 1141. 1195). — Theogn. 375: *ἀνθρώπων δ' εὖ οἶσθα νόον*, frequentatur ab Homero coniunctio verborum *εὖ εἰδέναι*, ut *A* 185. Idem hiatus nobis occurrit Sophoclis Oed. R. 959, saepius apud comicos: Aristoph. Pac. 373. Equ. 438 etc.

οἶκος: Mimn. 2, 11: — *ἄλλοτε οἶκος‖ τρυχοῦται*, cf. *α* 248, *π* 126 (*τ* 133): *τρύχουσι δὲ οἶκον*.

οἶνος: Theogn. 413. 4: *οὐδέ με οἶνος‖ἐξάγει*, simillima sunt: *Γ* 269 *Π* 231. *Ω* 306 *γ* 332: *δέ οἶνον‖*.

οἷ et *ὅς*: Mimn. 12, 9: *ἵνα οἱ θοὸν ἅρμα καὶ ἵπποι‖ ἑστᾶσ'* (apud Athenaeum VI.; BP *ἵν' ἀλίθοον*; inde Bergk. scr. *ἵνα δή*). — Xenophanis 2, 9: *ὅ οἱ κειμήλιον εἴη*, quocum conferas *Ξ* 326 et *τ* 295: *τόσσα οἱ ἐν μεγάροις κειμήλια κεῖτο ἄνακτος*. *φ* 9 (quanquam totus locus similior est his: *Ψ* 618: *σοὶ τοῦτο, γέρον, κειμήλιον ἔστω‖*, et *α* 311, *δ* 600[*]. — Theogn. 178: *γλῶσσα δέ οἱ δέδεται‖*. 391: *κακὸν δέ οἱ οὐδὲν ἔοικεν*. 405* *καὶ οἱ ἔθηκε δοκεῖν, ἃ μὲν ᾖ κακά, ταῦτ' ἀγάθ' εἶναι‖*. 519: — *ὧδέ οἱ εἰπεῖν‖*. — 1256 (mp.) *οὐποτέ οἱ θυμὸς ἐν εὐφροσύνῃ*. 1376: *οὐδέ οἱ ἐν πόντῳ νὺξ ἐπιοῦσα μέλει‖*. Sol. 42 (melos) 4: *γλῶσσα δέ οἱ διχόμυθος ἐκ μελαίνης φρενὸς γεγωνῇ*. — Sol. el. 13, 27: *αἰεὶ δ' οἵ ἑ λέλιθε διαμπερὲς, ὅστις ἀλιτρὸν‖ θυμὸν ἔχῃ* (*οἵ ἑ* coni. Hermann., Sto-

1) G. Curtius, Grundzüge, 2. Auflage p 348.

baei B m. sec. *οὔτι*, b *οὔτε* et supra *οἴτι*, rel. *οὔτε*). — Tyrt. 10, 2: *ἄνδρ' ἀγαθὸν περὶ ᾗ πατρίδι μαρνάμενον*‖. — Quoniam apud Homerum huiusmodi hiatibus nihil frequentius est, non mirandum, quod etiam apud elegiacos constanter fere apparent. Non enim antiquiori usui repugnant: Xenoph. 1, 20: *ὥς οἱ μνημόσυν' ᾗ* (coni. Bergk). Theogn. 186: — *ἦν οἱ χρήματα πολλὰ διδῷ*. — Etiam apud iambographos exempla non desunt; legitur enim Arch. trim. 29, 2: — *ᾗ δέ οἱ κόμη*‖. epod. 97, 1: *ᾗ δέ οἱ σάθη*‖ Sim. 7, 79: — *οὐδέ οἱ γέλως μέλει*‖. Ne a tragicis quidem aliena sunt. His voculis adiungatur:

ἴδιος, quippe quod eandem radicem *σϜε* habeat, cum natum sit e *σϜέ-διο-ς*[1]). Legitur Theogn. 439. 40: *νήπιος, ὃς τὸν ἐμὸν μὲν ἔχει νόον ἐν φυλακῇσιν,‖τῶν δ' αὐτοῦ ἰδίων οὐδὲν ἐπιστρέφεται*‖ (recte coni. Jacobs, AO *τῶν*, ceteri *τὸν*, AKO *κίδιον*, cet. *ἴδιον*). Idem hiatus apud Pindarum Ol. 13, 49 reperitur.

Praeterea huc spectant multa composita, quorum altera pars cum antiquissimo tempore a digammate inciperet, offendi non poterat in concursu vocalium. Neque tamen hoc quemquam fugiet, omnia fere ex epica lingua deprompta esse aut saltem ad eius similitudinem ficta[2]). Reperiuntur autem haec:

ἀέκων† Theogn. 371. 467. 471. — 1379 (mp.) vox Ionica, et *ἀεκούσιος*, quod etiam apud Herodotum invenitur: 1343.

ἄελπτος (*ἀελπτής, ἀελπτέω, ἐπιέλπομαι*†): Arch. tetr. 74, 1. Sol. tetr. 35. fortasse ex hymn. in Apoll. Del. I, 91, in Cer. V, 219 petitum est. — *ἀελπτίη* Arch. tetr. 54, 3. — *ἐπίελπτος*: Arch. tetr. 74, 5.

ἀΐδηλος† Tyrt. 11, 7: *ἴστε γὰρ Ἄρηος πολυδακρύου ἔργ' ἀΐδηλα*‖, cf. *Ε* 757: *οὐ νεμεσίζῃ Ἄρει τάδε ἔργ' ἀΐδηλα, Θ* 309: *ἀΐδηλον Ἄρηα*‖ *Λ* 879 *ὧδ' ἀΐδηλος*‖,

1) Grundz. p. 352.
2) crucem apposui.

Ἄϊδης† Tyrt. 12, 38. Mimn. 2, 14. Theogn. 802 etc. Sim. 1, 14. 7, 117: quo loco *α* ut apud tragicos productum est consonae cisctae causa,

ἄϊδρις† Theogn. 683. *ἀϊδρίη*† Sol. 9, 4. *πολυϊδρίη* Theogn. 703.

ἀποειπών († *T* 35) Theogn. 89.

ἑξηκονταέτης (*ἔτος*†) Mimn. 6, 2. *ὀγδωκονταέτης* Sol. 20, 4. Eiusmodi composita prosa quoque oratio recepit.

ἀεργός †Theogn. 1177. Contra legitur: Theogn. 584 *ἀργά* (coni. Eldick pro librorum *ἔργα*). Hipponactis trim. 28 (de quo vide infra).

ὀβριμοεργός† Callin. 3: *ὀβριμοεργῶν* . cf. *N* 418 *ὀβριμοεργόν* .

ἑκάεργος† Tyrt. 3, 2 et Sol. 13, 53: *ἄναξ ἑκάεργος Ἀπόλλων* . cf. *O* 253 *Φ* 461 *Θ* 323 et *ἑκ. Ἀπ.* *A* 479 etc. (sexies).

μελιηδής† Theogn. 475: *μελιηδέος οἴνου* , usitatissimum vini apud Homerum epitheton, quod in eadem versus sede legitur: *γ* 46 et *Σ* 545, accusativus (quater, ut:) *K* 579.

προΐσσομαι (*προΐξ*, *προΐκτης*†) Arch. (fr. incertae sedis) 130, epod. 92 (*καταπροΐξειται*) [1]).

τροχοειδής (*ἰοειδής*, *μυλοειδής*† etc.) Theogn. 7. Idem compositum et alia similia veluti *μηνοειδής*, *ἀνθρωποειδής*) apud Herodotum in usu sunt.

ἐπιοίνιος (*οἶνος*†) solum Theogn. 971 exstat. Poëtae ante oculos versatum videtur *ἐπιοινοχοείω* hymn. in Ven. 204.

§. 2.

De neglecta quadam consonantium mutarum aspiratione.

a) Notissima res est recentiorem ladem, qualem maxime Herodotus expressit, in vocibus quibusdam mediis atque in

1) Propter digamma cf. Grundz. p. 128.

elisione, quae fit ante vocalem spiritu aspero vulgo praeditam, pro muta aspirata vulgari tenuem ponere. Severioris modo Iadis hoc proprium esse inde apparet, quod in Hippocratis dialecto quae ut iam supra indicavi non una tantum de causa mitior vocanda est, semper aspiratae ut vulgo leguntur [1]). Nonne igitur, si quae in Iambographorum reliquiis huius rei exempla exstant, pro firmo testimonio habenda sunt, eos diligentissime patriam dialectum effinxisse? Jam leguntur haec:

Arch. epod. 115: *ἐπ᾽ ἤβης* (apud Hephaest. *ἐπ᾽ ἤβης* FIE, *ἐπήβης* ACPS, vulgo *ἐφ᾽ ἥβης*) tetr. 70, 2: *ἐπ᾽ ἡμέρην* (*ἐπ᾽* Diog. Laert., *ἐφ᾽* ceteri, vid. Bergk.). — Sim. 7, 51: *ἐπίμερον* (apud Stob. A Voss. Vind. Ars., *ἐφ.* vulgo). in *ἀμπέχοντες* 12 tenuis propter χ sequentis syllabae assumpta esse videtur aliis dialectis conspirantibus. — Hipp. trim. 42, 1: *ἐπ᾽ ἁρμάτων*, cf. Tzetz. exeg. II, p. 78: *καὶ ἀντὶ τῶν δασέων ψιλὰ ἐξεφώνουν, ὡς ἔχει ἡ ἀρχαία Ἰωνική, ἐπιβρύκων ἀντὶ τοῦ ἐπιβρύχων, καὶ τὸ ἐπ᾽ ἁρμάτων τε καὶ Θρηϊκίων πώλων, καὶ μεταρμόσας* (recte fortasse putat Bergkius etiam *ἐπιβρύκων* et *μεταρμόσας* ex Hipponacte petita esse), Meinekius scripsit *ἐπ᾽ ἁρμ.*

Arch. tetr. 54, 1: *Γλαῦκ᾽ ὅρα*, apud Heraclidem Ponticum et Plutarchum codd. *Γλαῦκε*, vulgo *Γλαῦχ᾽*, Schneidewinus „ex grammaticorum placitis“ scripsit *Γλαῦκε ὅρα*. Hippon. tr. 7: *κἀφῇ*, Tzetzae AB in m. exhibent: *ἀφὴ καὶ ἅρμα καὶ τὰ λοιπὰ οἱ Ἴωνες ψιλοῦσι*. 31: *κὠπόλλων* (vide tamen §. 8). Anani tetr. 5, 10: *κἠμέρης*, apud Athenaeum PVL *κ᾽ ἡμέρης*, C *χ᾽ ἡμέρης*.

Sim. 7, 113: *τουτέρου* (apud Stob. Voss. et Vind. a m. s. [m. prima *γυναῖκα*], A *τοῦ ἑτέρου*, Ars. *τοῦ τέου*, Trinc.

1) Tenuium consonarum exempla nulla inveni nisi: E. I, 180 *οὐκ ὑπέστρεψαν* AAL 28 *οὐκ οἰόντε, ἀπ᾽ ὅτων οὐχ ὑποδέχονται*. CV 21. 22: *αὐτις* (contra *θ*: EIII p. 220. 222. AAL 31). Quae propter immensam multitudinem recte scriptorum nihili facienda sunt. Semper dicit Hipp. *δέχεσθαι*, cf. C. 103. 143. 160. EI, p. 163. VA 68. CV 31.

τουτέου. Hipp. tr. 18, 3: τοὐτέρου, in Tzetzae Vit. 2 glossa „ἰωνιζῶς“ ascripta est. tr. 37, 3: Θαργηλίοισιν (apud Athenaeum VL γαργηλίοισιν, P γαργίλ., A θαργηλ., B θαργελ.) Anan. tetr. 5, 6: αὖτ', ὅταν (Athenaei A αὐτὸ ἔτ', αὐτὸ ἔθ' PVL). Addi potest Hipp. 89*[1]): κατ' ὕπνον, nam Ploti codex habet: ΚΑΤΙΠΝΟΝ. —

In elegiis, ceteroquin hanc Iadis recentioris consuetudinem non adoptantibus (cf. Arch. 13, 2: ἐφέριον, 5, 2: ἄφελκε, Callin. 1, 3: μεθιέντες, Mimn. 9, 2: ἀφικόμεθα, Xenophan. 1, 17: οὐχ ἵβρις etc.), quod Archilochus dixit ἐξαῦτις 9, 9 et 6, 4 (ubi vulgo non recte θ) pro ἐξαῦθις, non mirandum est, cum eadem forma in veteriore Iade usitata sit. Solon tr. 37, 3 et el. 13, 22 videtur Atticam consuetudinem sequi αὖθις dicens, Theognis Doricam, nam ubique praestantissimus codex A αὖθις exhibet: vss. 202. 357. 863. 958. 1250 (mp.)

His multa adversantur, ex quibus mea quidem sententia cum quadam probabilitate tantum corrigi licet: Arch. tr. 21, 3 ἐφίμερος. epod. 93, 2: τῇτέρῃ, praesertim cum etiam Phoenix Colophonius poëta multo recentior tr. 3, 5: (delectus Schneidewiniani) τῇιέρῃ σπένδει dicat et Herodas mimiamb. 5, 3: τοὐτέρου (apud Stob. vulgo τοῦ ἑτέρου). Porro Arch. epod. 113: Θαργήλια, Sim. 1, 3: ἐφήμεροι (coniciunt ἐπ' ἡμέρην).

Cetera, veluti: Sim. 9, 2: ἀφείλετο, Hipp.; tetr. 83, 2: κοὐχ ἁμαρτάνω, Sim. 7, 107: δεχοίατο; Arch. epod. 87, *3 κάθημαι Anan. tr. 1, 3: καθ'ἱερόν etc. attrectare non audeo. Nam primum ne tituli quidem, ut taceam de scriptoribus minoribus, sibi in hac re constant: legimus in optimo Halicarn. l. 18: ἀπ' οὗ, 19. 13 κατάπερ, at 40: κάθοδον, 19: [κά]θοδος (τὸ ἄδος mavult Bergk. ad Hippon. 100), in Sig. 8: τοὐρμοκράτεος, in Teïo 3044. A 31: καθημένου, 20. 21: δέχοιτο, in Amph. 2008, 19: δέχ[η]ται, in Myc.

1) Bergkium secutus fragmentis, quae poëtarum nomine non addito traduntur, asteriscum appinxi.

2909 l. 5: *καιάπερ* (etiam in Halicarnassio 2655, qui 1. vel 2. post Chr. n. saeculo exaratus est, resedit l. 5: *κατιδρυθέντος*, quanquam in ceteris vulgaris dialectus apparet). Deinde ex Athenaei loco III, 107 F: *Δασυντέον δὲ λέγοντας τὸ ἵππαρ, καὶ γὰρ ἡ συναλοιφή ἐστι παρ' Ἀρχιλόχῳ διὰ δασέος· φησὶ γάρ· Νολὴν γὰρ οὐκ ἔχεις ἐφ' ἵππατι* (inc. 131), collato cum aliis, ubi grammatici de psilosi Ionica verba faciunt: praeter Tzetz. Epex. II, 62, 20: *οἱ Αἰολεῖς τε καὶ Ἴωνες πάντα τὰ παρ' ἡμῖν δασυνόμενα ψιλοῦσι καὶ διὰ ψιλοῦ συμφώνου ἐκφέρουσι*; 107, 18; 119, 28 cf. Etymol. M. 351, 54 s. v. *ἑορτάζω*, 364, 50 s. v. *ἐπίσταμαι*, 624, 9 s. v. *ὁμίχλη* — „*ἠΰτ' ὀμίχλη*“, *κατὰ διάλεκτον Ἰωνικήν. Οἱ γὰρ Ἴωνες τοῖς ψιλοῖς ἀντὶ δασέων χρῶνται· τὸ ἀφικόμεθα γὰρ ἀπικόμεθα λέγουσι, καὶ τὸ οὐχί, οὐκί. οὕτω καὶ τὸ ἠΰθ' ὁμίχλη, ἠΰτ' ὁμίχλη* (quanquam ibi recentior Ias non accurate distinguitur a vetustiore) colligitur Ionas, secundum grammaticorum sententiam, in mutarum aspiratione neglegenda quodammodo rationem habuisse naturae vocalis, unde vox, quae sequitur, incipit. Denique etiam apud Herodotum codices sibi non constant, et maxime quaeritur, utrum a Bredovio aliisque exempla quae adversentur, omnia recte necne ad unam eandemque normam correcta sint. Ex his satis elucet, quam incerta sit omnis in hac re coniectura. —

b) In *θεῦτις* voce Hipp. 115 quam Hesychius affert, aspirata et tenuis collata vulgari forma *τεῦθις* transpositae videntur. Similia, ut *κιθών*, praebet dialectus Herodotea. Ab huius vero consuetudine recedunt: Sim. 23, 1: *ἐνταῦθα*, et Hipp. 25 *χυτροπόδιον* a Polluce allatum. Fortasse tamen hoc mutandum est in *κυθροπόδιον*, cum ne Herodas quidem 3, 1: *χύτρην*, sed *κύθρην* dicat.

§. 3.

De *κ* pro *π* posito.

Recentioris Iadis [1]) propria et peculiaris est *κ* consona

1) Miraberis, quod apud Hippocratem constanter fere (5 tantum,

gutturalis in pronominibus et adverbiis interrogativis, quae in ceteris dialectis *π* consona labiali instrui solent. Ne elegiacos quidem, qui Ionicae gentis erant, his formis se abstinere voluisse, demonstrat exemplorum copia, in quibus *κ* traditum est. Quanquam cum in horum tum in iambographorum fragmentis libri saepius *π* vulgare exhibent. Quid igitur de hac exemplorum inter se discrepantia iudicandum sit, quaeritur. Contenderit quispiam iambographos et elegiacos in hac re medium fere locum inter Homeri antiquiorem et recentiorem Iadem tenuisse, ita ut *κ* gutturalem per annos illam quidem natam et quasi regni appetentem, sed tamen quae nondum prorsus antiquiorem usum tollere potuisset, praeter labialem usurparent. At haec sententia, ut ullam probabilitatis speciem sibi assumere possit, multum abest. Nam ut saepe loco k et g antiquiorum consonarum gutturalium in Graeca aliisque linguis p et b labiales comparent [2]), sic etiam in his vocalis k consonam ab origine fuisse nos edocet linguarum inter se comparatio [3]). Unde satis elucet iambographos, cum etiam prosae scriptores, qui aliquanto post vixerint, cum Phoenix Colophonius 2, 12 (*ὅκοι*), 2, 18 (*ὁκόσοι*), 2, 19 (*χὠκόσ'*), Herodas mimiamb. 2 (*ὅκως*) antiquam gutturalem servaverint, non potuisse *π* labiali uti. Ex Callimachi, qui iambographos imitatus est, fragmentis choliambicis 85 *ὅκοι* 93 *κοτε* (editionis Blomfieldianae) idem confirmatur. Accedit testimonium grammatici in Cram. An. Ox. I (*Ὁμήροι ἐπιμεριζμοὶ K* 247: *Κῶν' „καὶ Κῶν Εὐρυπύλοιο πόλιν.“* (*B* 677) *ἡ εὐθεῖα*

ni fallor, locis exceptis libri in formis ab *ὁ* vocali incipientibus litteram Ionicam servarunt, in ceteris *π* vulgarem praebent: 15[17] locis: *ποτε* C. 117. 172. 227. 402. EIII p. 205. 218, 8. VA 62. AAL. 26 [EI p. 183]. [*ποσόν* EI. p. 183] *πω* AAL 10 *πως* VA 28. CV. 11, *ποτ'* VA 28. 63. CV. 3 (bis); *κ* tantummodo AAL 10 in *κου*. Inscriptiones nullum auxilium ferunt; omnino tantum in Amphip. 2008 *που* invenitur, quae forma certe recentiori aetati tribuenda est.

2) Grundz. p. 399 sqq.

3) ibid. p. 409 sq.

κακῶς (legas *Κῶς*, κα i. e. καὶ irrepsit ex Homeri versu). *ὁ τόνος περισπώμενος· οὐδὲν ἄλλο εἰς ὡς θηλυκὸν περισπᾶται ἢ μόνον τὸ Κῶς, ὃ συμπέπτωκεν οὐδετέρῳ τῷ Κῶς, καὶ ἐπιρρήματι πευστικῷ κατὰ τοὺς νεωτέρους Ἴωνας· „κακῶς δὲ θεαί“* (aut leg. καὶ κῶς aut κῶς). Grammaticus quosnam intellegat recentiores Ionas, cognoscimus ex pag. 265, 6 ubi *„ἡ μεταγενεστέρα Ἰάς“*, cuius auctor affertur Hipponax (fr. 88) opponitur Homeri dialecto, et 287, 28, ubi Herodoti et Hipponactis (fr. 62) exempla formationis cuiusdam Ionicae citantur; ceterum etiam verba *„κῶς δὲ θεαί“* aperte poëtae alicuius Ionici sunt. Itaque non dubito ea quae adversantur exempla corrigere.

Jam ad singula transeamus. Recte igitur κ traditur his locis:

Arch. tetr. 70, 2: *ὁκοίην* (quod multi auctores exhibent) et 3 (quem versum adiunxit Jacobsius) *ὁκοίοις*. Sim. 7, 82 *ὅκως* (Stobaei A *ὅππως*, Ars. *ὅλως*), 91: *ὅκου* (B *ὅπου*, A *οἵκου*), 99: *κοτ'*, 106: *ὅκου* (A *οἵκου*).

Eodem modo Hipp. tr. 19, 1 (Tzetzae Vit. 2. 3 Barocc. *οὔτε χλαῖναν*, edd. vett. *χώλαιναν*) recte restituerunt editores: *οὔτε κω χλαῖναν*.

Callin. 1, 1: *κότε* (ap. Stobaeum Ursinus *καὶ*), 12: *οὐ γάρ κως* (A *πως*), 2, 2: *εἴ κοτε*. Mimn. 11, 1: *οὐδέ κοτ' ἄν* (v. *οὐδ' ὁκόταν*). Haec contra vitium traxerunt ac corrigenda sunt:

Arch. tr. 25, 2 *πω*. tetr. 60 *πῇ* (quanquam a compluribus auctoribus traditur) 73 *που*. Epod. 94, 1 *ποῖον* (item). Inc. 122 *πῶς*, cuius frustuli cum etiam cetera verba valde dilacerata sint, vulgaris forma nihil fere auctoritatis habet. Sim. 1, 2: *ὅπῃ*, 5 *ὅπως* (Stob. A a pr. m. *ὅμως*). Hipp. tr. 51, 2 *ὅπου* hex. 87 *πῶς*, quorum prius Tzetza tradit, alterum hort. Adonid., itaque neutrum magna fulcitur auctoritate. — hex. 85, 3: *ὅπως*. — Anan. tr. 1, 1: *που*, quod cum Aristophanes ran. vs. 659 tres illos versus Dionysum dicentem faciat, non mirum videtur in Atticam dialectum abiisse.

Xenoph. 1, 5: *οὔποτε*. 6, 2: *καί ποτε*. 1, 17: *ὁπόσον*. Mimn. 14, 5 *οὔποτε*. 12, 2 *οὐδέ ποτ'*. Theogn. (mp.) 1245 (bis). 1256 (?). 1287. 1307. 1331. 1345: *ποτε*. 1265: *πω*.

Non tamen attrectari licet:

Call. 1, 8: *ὁππότε κεν δή | Μοῖραι ἐπικλώσωσ'*, ubi *ὁππότε κεν δή* formula aperta est imitatio Homerica, cf. Ξ 504 Σ 115 Ψ 365 *β* 357 *γ* 237 et *ν* 155, atque ab Iade recentiore prorsus abhorreret consonae *κ* geminatio.

§. 4.

De littera *ν* paragogica.

Quod iambographi Ionici — ut taceam de elegiacis, quos Homerum imitatos esse statuere licet — littera *ν* paragogica usi sunt, ubi vel ad hiatum evitandum vel ad positionem efficiendam metro flagitabatur, velut Arch. tr. 39, 1: *βοῦς ἐστὶν ἡμῖν* tetr. 54, 1: *κύμασιν ταράσσεται*. Sim. 7, 91: *ὄκου λέγουσιν ἀφροδισίους λόγους*. Hipp. tr. 45, 2: *ἀνεῖπεν ἀνδρῶν σωφρονέστατον*, hoc maxime abhorrere videtur ab Ionum dialecto pura, quoniam prosae scriptores in huiusmodi exemplis hiatum praetulerunt. Atque hanc sententiam optime eo firmari putaveris, quod *ν* consona ubique fere non a stirpe ingenerata, sed extrinsecus quodammodo arcessita est. [1] Attamen hoc non obliviscendum est Herodotum in adverbiis saltem in *θεν* desinentibus, sex tantum exceptis, atque in *ἔπειτεν* et *εἵνεκεν* [2] hanc consonam adventiciam non respuere atque Hippocratem ne in illis sex quidem. [3] Nonne igitur putare cogeris in lingua Ionum patria *ν* paragogicum non prorsus inusitatum fuisse? Jam vero illud, quod in optimis titulis *ν* apparet, omnem dubi-

1) Grundz. p. 52.

2) Bredov. p. 106 sqq

3) *ὄπισθεν* reperitur: C. 7. 188. E III. p. 214. AAL. 10. C V. 1 (bis). 4 (ter). 5. — *πρόσθεν* E 1, 1. V A 63. C. 200 (*ἔμ-*). E III. p. 212 (*ὑπό-*). C V 12 (*ἀπό-*). 1 (bis). 4. 5 (*ἔμ-*). — Conferas *πρόσθεν* apud Anaxagoram fr. 6 et Heraclit. 1.

tationem tollat necesse est. Legitur enim in Amph. 2008, 1: *ἔδοξεν τῷ δήμῳ*, in Sig. 8: *ἔδωκεν Συκεεῦσιν*, atque in Teïo 3044 *A* 33: *Ἀνθεσιηρίοισιν καὶ Ἡρακλείοισιν καὶ Λίοισιν, ἐν*, 36: *ἐν ἧσιν ἡ Ἀπάρη γέγραπται, B* 44: *ἐπὶ Τηΐοισι[ν], τὸ ξυνόν*, in praestantissimo Hal., qui ipsius Herodoti aetate exaratus est: l. 10: *μνήμ[οσ]ιν ἐπὶ Ἀπολωνίδεω*, 18: *ἐν ὀκτὼ κα[ὶ δέ] κα μησίν, ἀπ'*, 21: *ὅτ]ι δᾶν[ε]ιδέωσιν, τοῦτ[ο]*, postremo in titulo Thasi insulae, quem Ad. Michaelis edidit [1]) et medio saeculo quinto vel ante exaratum esse dicit: „*Νύμφῃσιν κἀπόλλωνι νυμφηγέτῃ Θῆλυ καὶ ἄρσεν ἅμ βόλῃ προερδειν· ὅϊν οὐ θέμις οὐδὲ χοῖρον*“ (tota est inscriptio), in Milesio 39: *ἀνέθηκεν [ὁ Ἀπ]ολ[ων]ίδεω*; in Milesio b: Kirchh. „Studien“ p. 24: *Ἐ[χέ]δημός με ἐποίειν*, qui circa Ol. 60 scriptus est.

Quae exempla nos edocent iambographos purae Iadis vestigia etiam in hac re non deseruisse. Contra illos scriptores existima, cum ex usu sibi non constanti utrumque admitti posse viderent, unum elegisse, ut certam, qualis decet orationis pedestris scriptorem, normam sequerentur.

§. 5.

De consonantibus geminatis.

In vocibus quibusdam, quae apud recentiores Ionas et Atticos simplici consona instrui solent, elegiaci, rarius iambographi [2]), epicos poëtas imitati duplicem, quae in Doride et maxime in Aeolide ex summa antiquitate servata est, interdum posuerunt, ubi metro commendari videbatur.

a) Omnium autem saepissime σ consona geminata reperitur.

Ac primum quidem huc spectant aoristus secundarius (vid. §. 16), de cuius duplicis σ origine in paucis tantum

1) Denkmaeler, Forsch. u. Ber., herausg. v. E. Gerhard. 73. Lieferung (1867) XIV. Jahrgang, No. 217, pag. 1 sq.

2) Vide quae in praefatione diximus.

formis satis constat,[1]) et futurum, ubi *σσ* ex *σj*, quae est stirps futuri *εἰμὶ* verbi, natum esse cognitum habemus.

Cuius formationis exempla exstant haece:

Tyrt. 11, 14: *ιρεσσάντων δ' ἀνδρῶν*. Theogn. 9: *ἐγέλασσε*. 127: *εἰκάσσαις*. 321: *εἰ-ὀπάσσῃ*. 323: *μή ποτ'-ἄνδρ' ἀπόλεσσαι‖-Κύρνε*. 511: *ἀνύσσας‖*. 543: *χρή με-δικάσσαι‖*. 762: *ἀρεσσάμενοι‖* (locus tamen corruptus videtur). 831: *χρήμαι' ὄλεσσα* (*K ὤλεσ'*, Apost. *ὤλεσα*, unde Hermannus *ἀπώλεσ'*). 953: *ἐτέλεσσα τελέσσας*. Arch. el. 11, 2: *Θεσ-σάμενοι „ἐξ αἰτήσεως ἀναλαβόντες, αἰτήσαντες“*, poëtarum modo proprium. — *ἔσσομαι*, quod ortum est ex as-ja-mai, Arch. el. 4, 3. Theogn. 252 etc. (vid. §. 19). Arch. el. 4, 1: *ἐπὶ τόξα τανύσσεται*.

Deinde duplex *σ* apparet in dativis pluralis declinationis alterius (vid. infra). Quorum duo genera accurate distinguenda sunt: alterum, in quo stirpis ultima consona terminationis consonae *σ* assimilatur: Arch. el. 11, 1: *πελάγεσσιν*. Theogn. 121. 387. 507. 899: *στήθεσσι*, quorum stirpes *σ* in fine habent, Theogn. 72. 331. 950: *ποσσί(ν)*, cuius stirps in *δ* cadit.

Alterum autem genus dativi antiquissimum suffixum *σσι*, quod per assimilationem natum est ex svi (sva), *ε* vocali copulativa ascita stirpi annectit; quo spectant:

Arch. el. 7: *ξείνια δυσμενέ-ε-σσιν‖ Λυγρὰ χαριζόμενοι* (schol. Soph. El. 95 praebet *ξένια δυσμενέσιν λ. χ.*, eadem habet Suidas v. *ξένια*, contra v. *ἐξένισεν· δυσμενέεσιν* (BE *δυσμενέεσσιν*), vulgo *δυσμενέσσιν*; cur Bergkio verba sic constituta minus placeant, aegre intellego, Xenoph. 3, 5: *χαίτῃσιν ἀγαλλόμενοι εὐπρεπέεσσιν‖* (difficile est dictu, utrum corruptela lateat in dativo an in participio), in quibus stirps proprie in *σ* desinit, Sol. 6, 1: *ἡγεμόν-εσσι*. Theogn. 26:

1) In verbis syllaba *ζω* terminatis dubium non est, quin prius *σ* ex assimilatione stirpis ultimae consonae natum sit; cum *ἐτέλεσσα* conferendum est *τελεσ* stirps substantivi *τέλος*; *θεσσάμενοι* radicem *θεσ* habet; cf. Grundz. p. 230.

πάντ-εσσ'|| *ἀνδάνει* (A, vid. tamen Bergk.) 373: *πάντ-εσσιν.* 306. 897: *ἄνδρ-εσσι.* 522 (Kbcdegl *πλέον ἔστ'*, AO fhmw *πλέον ἔστ'*). 800: *πλεόν-εσσ(ι).* 559: *κτεάτ-εσσι.* 741: *μακάρ-εσσι.* 833: *κοράκ-εσσι.* 1043: *φυλάκ-εσσι.* 1097: *πτερύγ-εσσιν.*

Denique hae singulae voces duplex *σ* praebent:

μέσσος, quacum conferendum est Latinorum medius, Sanscrit. madhjas: Theogn. 331. 994. 1164. 998 (*μέσσατος*).

τόσσος Arch. hex. 14*: *Γλαῦκ' ἐπίκουρος ἀνὴρ τόσσον φίλος, ἔσκε μάχηται* (recte scripsit Bergkius pro vulgatis *τὸν σόν*). Theogn. 83: *Οὐ τόσσους χ' εὕροις* (Bergk. coni.); et *ὅσσος* Tyrt. 11, 16. Sol. 5, 1. Xenoph. 2, 18. Theogn. 93. 139. 996. In quibus duplex *σ* ex antiquiore *τι* natum esse docet Latinorum tot.

ὀπίσσω Tyrt. 11, 13. Theogn. 735.

δορυσσόος Theogn. (Mimn.) 987.

Consulto in antecedentibus exempla ex fragmentis iambicis et trochaïcis afferre neglexi, ut de eis in unum quasi conspectum redactis facilius iudicare possem.

Atque antiquum *σσ* quidem, ubicunque in trochaeis legitur, ex eis quae ineunte commentatione exposuimus, non attentandum est. Itaque recte sese habet: Anan. tetr. 5, 8: *ἀλλὰ πᾶσιν ἰχθύεσσιν ἐμπρεπὴς ἐν μυττωτῷ*||. Arch. tetr. 58, 4: Galenus exhibet *ποσὶ καρδίης πλέως*, etiam schol. Hippocrat. *ῥοικὸς ἀσφαλέως βεβηκὼς ποσὶν* (reliquis omissis); apud Dionem Chrysost. *ἀσφαλ. β. καὶ ἐπινοήμασιν δασὺς* vulgo legitur, sed codd. praebent *καὶ ἐπὶ κνήμαισι* (*κνήμεσιν*). Videre licet a Dionis librariis aberratum esse in versum tertium *καὶ περὶ ΚΝΗΜΑΣΙΔΕΙΝ*|| unde *κνήμαισι* in vs. 4 illatum est. Quo facto cum alii *πλέος* sententiae non aptum haberent, *δασὺς* substituerunt. Quam facile autem ex *ἐπικνημαισι* vel *κνημεσιν* oriri potuerit vulgata *ἐπινοήμασιν*, litterarum similitudo docet. Unice igitur veram scripturam servavit Galenus, id quod rectissime vidit Bergkius scribens: *ῥοικὸς, ἀσφαλέως βεβηκὼς ποσσὶ καρδίης πλέος*||. Deinde Hippon. tetr. 79. pro *δικάσασθαι,*

quod Strabo tradit, Schneidewinus coniecit *δικάσσασθαι*; quanquam fortasse praeferendum est *δικάζεσθαι*, quod exhibent Diogenes Laertius, Eudocia, Suidas (bis). Non minus dubium est, utrum fr. 84 cum Meinekio *ὑπορράσσαι* scribendum sit, an cum Bergkio *ὑπορρήσαι*, an servandum *ὑπορράσαι*, ita ut purus tetrameter exsistat.

Quod in metro trochaico admitti potest, idem quam maxime abhorret ab iambis puram dialectum Ionicam flagitantibus. Vehementer igitur offendimus in archaismo, qui legitur Arch. tr. 30: *ἐσμυρισμένῃ* [3]) *κόμας*‖ *καὶ σιῆθος, ὡς ἂν καὶ γέρων ἠράσσατο*‖. At, inquies, reperitur Hipp. tr. 2, 1: *ἄμμορος καύης*‖, quod a vanis coniecturis satis tutum est. Quasi vero omnia una eademque norma dirigenda sint. Etenim *ἄμμορος* est vox ex Homeri carminibus deprompta. Quocum optime convenit eam, quam ab origine habebat, formam retineri, praesertim cum iam eo ipso, quod in poëtae lingua patria non usitata est, se quasi profiteatur poëticam. Quam cum recipit poëta, non peccat in formatione late patenti, quoniam ratione quadam peculiari formata est; peccaret, si formis uteretur, quae in dialecto patria una cum innumerabilibus aliis diversam normam secuntur. Adde, quod omnino *μ* geminatum, cum *μόρος* in fronte consonam non amisisse videatur, debetur tantum consuetudini illi Homericae, ex qua ante nasales *μ* et *ν*, quippe quae habeantur in earum consonantium genere quae durantes vocantur, interdum brevis syllaba producitur. — Itaque *ἠράσσατο* sine haesitatione librariis tribuo Homeri dialectum ab Iade recentiore non accurate distinguentibus. Scribendum videtur *ἠρήσατο*, aoristus verbi *ἐράομαι*, quod activam significationem habet. [4]) Similiter Hipp. inc. 127

3) Cum Meinekio (in analectis criticis ad Athenaeum p. 336) probo hanc Wakefieldi coniecturam pro *ἐσμυρισμένας*.

4) Cf. *Il* 208 *φυλόπιδος μέγα ἔργον, ἧς τὸ πρίν γ' ἐράασθε*. Sappho (ed. Bergk.) fr. 13: *Ἔγνω δὲ κἠγ' ὅτι-*‖*τω τις ἐρᾶται*. Theocrit. (ed. Fritzsche) I, 79: *τίνος-ἐρᾶσαι*. II, 49: *κἠπέ μοι ἄλλα*

μεσσηγυδορποχέσιῃς ferri non potest, cum non ex tetrametris, [5]) sed necessario ex iambis petitum sit a scholiasta (cf. *μεσηγυδορποχέστα*).

b) Praeter σ haec pauca tantum alius consonae duplicatae exempla reperiuntur:

ὅττι Theogn. 17. 818 (pron.). 1200 (coni.) et *ὁππότε* 531. Call. 1, 8, quae ex *ὅ-τϳι*, *ὅ-κϳι* et *ὁ-πϜότε*, *ὁ-κϜότε* nata sunt, haec ex stirpibus *ki* et *ka*. [6]) Cf. §. 3.

φερεμμελίης, quod formatum est ad similitudinem Homerici *ἐϋμμ.*, Mimn. 14, 4.

ἔμμορεν Theogn. 234 et *ἄμμορος* Hipp. 2, 1.

ἐν-νέπω, ubi antiquum σ radicis *σεπ*, quae conspicitur in Hom. *ἔ-σπ-ετε*, *ἔνι-σπε-ς*, Latinorum in-sec-e [7]), praepositionis *ν* consonae se assimilavit: Hipp. hex. 85, 3 et Sol. mel. 42, 3.

τε πολλὰ καὶ ὡς ἄρα Δελφὶς ἐρᾶται. Lucian. de Syria Dea 17: *τῆς ὁ πρόγονος ἠρήσατο.* —

5) Nam ibi per utrumque hemistichium dispertiendum erat, ita ut caesura principalis prorsus neglecta fuisset, sic fere –⏑|–*μεσ|σηγυ|δορ-πο|χέστα*–⏑|–⏑|⏑|| id quod credi non licet. Vid. Rossbach und Westphal, griech. Metrik III. p. 149.

6) Grundz. 410. 430; 426. 7.

7) Grundz. 410.

(Cetera propediem edentur.)